

Розпізнавання форм насильства та профілактика жорстокості в освітньому середовищі

Мета: сформувати в учасників тренінгу вміння та навички щодо розуміння та вирішення проблеми насильства між дітьми

Завдання:

- ознайомити учасників з явищем булінгу;
- допомогти учасникам усвідомити роль педагога в попередженні насильства серед дітей;
- виробити систему психолого-педагогічних дій із протидії шкільного булінгу та жорстокості.

Матеріали: мультимедійний проектор, презентація, папір А4, кольорові стікери, ручки, картки із запитаннями, картки із ситуаціями, , підготовлені різного кольору та розміру картки – «стріла», «око», «мішень».

Цільова аудиторія: педагогічні працівники

Кількість учасників тренінгу: 15-20 осіб

Тривалість тренінгу: 2 години

Хід заняття

Привітання

Доброго дня, шановні педагоги! Сьогодні ми обговоримо важливу тему – тему насильства та жорстокості серед учнів. Кожному хоча б раз у житті доводилося зіткнутися з насильством.

Його могли застосовувати проти вас самих, ви могли бути свідком або самі ставали тими, хто ображає. Ми поговоримо про насильство та жорстокість, які спрямовані на одну дитину.

Таке явище називають булінгом. Сьогодні ми спробуємо зрозуміти почуття жертви булінгу та поведінку агресора. І найголовніше, разом знайдемо способи допомоги постраждалим.

Вправа на знайомство «Скринька одкровень»

Мета: підвищити рівень згуртованості групи, допомогти учасникам тренінгу краще пізнати одне одного, створити сприятливу атмосферу.

Матеріали: картки із запитаннями, скринька

Хід вправи: пропоную налагодити співпрацю та дізнатися щось новеньке один про одного в такий спосіб. Кожен по черзі буде виймати картку із запитанням та давати на нього одразу відповідь. Завдання для всіх в цю мить уважно слухати та запам'ятовувати.

Правила роботи:

Мета: організувати групу та створити можливість ефективної роботи

Матеріал: ватман із правилами

Хід вправи: Для того, щоб наша робота була ефективною, пропоную прийняти такі правила, яких ми дотримуватимемо впродовж нашого заняття. *(Зачитуються правила)*

Обговорення:

- Чи згодні ви з правилами?
- Чи маєте ще якісь пропозиції?

Вправа «Дорога»

Мета: формувати власну мету діяльності, мотивувати та усвідомлювати власну відповідальність за досягнення певних результатів.

Матеріали: фліпчарт, стікери, ручки, ватман із зображенням дороги

Хід вправи: наша група перебуває на початку важливого шляху, і для того, щоб його успішно здолати, треба визначити правильні дорожні знаки, які нам будуть вказувати певний напрямок – це ваші очікування як від власної так і групової роботи. Для цього вам необхідно на стікерах продовжити речення «Від цього семінару-тренінгу я очікую...». Коли кожен сформує власну думку необхідно вийти до плакату та озвучити свої очікування та закріпити їх на плакаті «Дорога» біля напису «Старт».

Обговорення:

- Про що свідчать наші очікування?

Міні-лекція «Що таке булінг?»

Це питання може розкрити заступник директора з навчально-виховної роботи, соціальний педагог або психолог.

Вправа «Чому так стається»

Мета: з'ясувати причини поведінки учасників булінгу.

Матеріали: різного кольору та різного розміру картки «стріла», «око», «мішень»

Хід вправи: Психолог роздає картки із певним зображенням але просить їх не перевертати та не показувати іншим те, що намальовано на картці. Зображення на картках необхідно за командою тренера.

Далі учасники тренінгу об'єднуються в групи відповідно до малюночків на картках.

Як ви думаєте в ситуації булінгу яка є певна соціальна структура, які існують соціальні ролі?

Як ви думаєте, що означає «стріла» (агресор), «око» (спостерігач), «мішень» (жертва). Отже, ви об'єдналися в групи за певними соціальними ролями. Тому кожна група буде мати своє певне завдання.

1. Група «агресор» спробує написати причини, які спонукають кривдника так себе поводити. (Тобто уявіть себе на місце агресора та пофантазуйте, чому та що саме спонукає людину бути агресором. Це можуть бути як особистісні якості людини так і соціальні фактори)
2. Група «жертва» спробує написати причини, чому діти стають легкими мішенями кривдника. (Уявіть себе в ролі жертви та опишіть особистісні якості або соціальні фактори, які впливають на те, що людина займає таку позицію – стає жертвою)
3. Група «спостерігачів» пише причини, чому спостерігачі часто не втручаються в процес булінгу. (Уявіть себе в ролі спостерігачів та опишіть особистісні якості людини, а також соціальні фактори, які спонукають людей обирати таку позицію в ситуації булінгу)

Роздатковий матеріал:

Ознаки жертви булінгу:

- ✓ діти, які не можуть захистити себе, фізично слабші за своїх однолітків;
- ✓ невпевнені в собі діти, замкнуті, мовчазні;
- ✓ діти, які мають руде волосся, повні чи худі;
- ✓ діти, які уникають певних місць в школі (наприклад на перерві сидять в класі);
- ✓ діти, які часто не мають жодного близького друга, краще спілкуються з дорослими, ніж з однолітками.

Ознаки агресора:

- ✓ якщо це хлопчики, вони зазвичай сильніші за інших;
- ✓ виділяються зовнішністю, манерою поведінки, одягом;
- ✓ вони зазвичай зухвалі та агресивні у ставленні до дітей та дорослих;
- ✓ не дуже гарно вчаться;
- ✓ мають досить велике коло друзів або однодумців.

Ознаки спостерігача:

- ✓ діти з кола кривдника;
- ✓ фізично слабкіші за кривдника однокласники;
- ✓ випадкові учні.

Обговорення:

- Чи є ще щось, що вам кортить додати до цих списків?
- Як ви гадаєте, які причини дитячої жорстокості, агресивності є індивідуальними, а які віковими?
- Як можна «нейтралізувати» дитячу агресію?

Підсумок: наслідки булінгу можуть бути різноманітними. Його жертви зазнають чимало страждань. Це і зниження самооцінки, поганий сон, апетит, тривожність, вживання алкоголю, куріння, думки про самогубство тощо. Отже, явище булінгу на сьогодні є дуже поширеним, але ми можемо зупинити його та не лишатися осторонь.

Вправа «Можливості педагогічного колективу щодо запобігання та подолання булінгу в ліцеї»

Мета: актуалізувати знання учасників тренінгу щодо можливих сфер і форм роботи педагогічного колективу щодо запобігання та подолання проявів насильства в освітньому середовищі.

Обладнання: три ватмани, маркери, завдання для кожної групи.

Хід вправи: (за основу береться технологія «Світове кафе»)

Шановні колеги, зараз я хочу запросити вас до Світового кафе, ви вже знаходитесь за 3-ма столиками. У Вас на столах – «педагогічне меню». Дозвольте, я коротко його прокоментую. Вам запропоновані теоретичні «продукти» - запитання. У вас є можливість поділитися секретами своєї педагогічної «кухні», дізнатися про творчі продукти методичних магазинів, почути нові ідеї та рішення. На останок – десерт. То ж почнемо гру дотримуючись певного алгоритму.

1 раунд – «Господар столу». Вам відводиться 1 хвилина, впродовж якої необхідно обрати господаря столу та представити його всім учасникам тренінгу аргументуючи чому саме це ця людина.

2 раунд – «Відкриття кафе». Етапів в цьому раунді буде три. На кожний етап буде відведено 5 хвилин. За моїм сигналом час, команди залишають столи, переходячи до іншого. Господарі столу залишаються, розповідають новим учасникам напрацювання з певного питання та генерують нові ідеї. Шановні відвідувачі кафе, під час відвідування кафе необхідно дотримуватися певного етикету:

1. Використовуйте скатертини і маркери для створення візуального простору, який відобразить ідеї, що з'явилися у вас під час обговорення.
2. Говоріть те, що думаєте і від усього серця.
3. Слухайте кожного так, наче він – справжній мудрець.
4. Шукайте хоча б крихту правди в кожній ідеї.
5. Слухайте з відкритою душею, щоб «зарядитися» мовником.
6. Слухайте, щоб побачити те, що потрібно доповнити.
7. З'єднуйте ідеї в одне ціле.
8. Отримуйте задоволення від спільної праці.

Прошу господарів столу обрати собі страву із запропонованого меню-фруктовий мікс.

Страва 1. «Що можуть зробити педагогічні працівники, щоб попередити насильство в освітньому середовищі» (Розробіть певний алгоритм дій та рекомендації).

Страва 2. «Як захиститися від булінгу?» (Виробіть певні рекомендації окремо для всіх суб'єктів освітнього процесу)

Страва 3. «Що повинні робити класні керівники в ситуації булінгу» (Розробіть певний покроковий план дій)

Увага перший етап другого раунду розпочато, час пішов. (відстежується час для обговорення командами кожного запитання).

Отже, всі етапи 2 раунду завершено. Команди перейдіть до тих столів з яких ви починали обговорення, та допоможіть господарю столу підсумувати «завершити» приготування педагогічних страв. Часу не марнуйте та підготуйте свій педагогічний десерт. На це у вас 3 хвилини.

Бачу що всі готові, тому ми можемо перейти до третього раунду. Будь ласка господарі столу презентуйте свої десерти. Пропоную розпочати з першої страви нашого меню.

Презентація результатів «Галерея ідей»

Обговорення: Ми з вами всі разом намагалися вирішити три питання, якою однією фразою можна підсумувати наші напрацювання?

Вправа «Тепер я знаю, що ми зможемо...»

Мета: окреслити результати роботи групи, відпрацювати навички аргументації та переконання

Обладнання: ватман з написом «Ми зможемо!», стікери, фломастери.

Хід вправи: учасникам тренінгу роздаються стікери з пропозицією написати на них речення, продовжуючи твердження «Тепер я знаю, що ми зможемо зменшити насильство між учнями, тому що...» власними думками-аргументами, які пояснюють власне бачення кожного педагога щодо профілактики та боротьби з булінгом в освітньому

Потім кожен учасник тренінгу зачитує свої твердження й розміщує стікер на загальному ватмані. Після того, як висловляться всі учасники, тренер коротко узагальнює напрацювання: У нашого народу є гарна приказка «Не такий страшний дідько, яким здається». На мою думку цей вислів може яскраво проілюструвати ситуацію щодо протидії поширенню насильства серед дітей загалом і, зокрема, протидії шкільному булінгу. Тому що це тільки на перший погляд здається, що ця проблема безнадійна. Варто тільки захотіти її позбутися й об'єднати зусилля - стається диво. Подивіться, як багато варіантів протидії ми змогли віднайти. Залишилося тільки їх реалізувати – і, я переконана, що результат нас приємно всіх здивує.

Вправа «Дорога - продовження»

Мета: окреслити результати роботи групи, мотивувати до активної власної участі в протидії булінгу в дитячому середовищі, отримати зворотній зв'язок.

Обладнання: плакат із очікуваннями учасників.

Хід вправи: пригадайте свої очікування на початку нашої зустрічі. Зараз прошу вас по черзі підійти до плакату «Дорога», віднайти свій стікер та прокоментувати його. І якщо ваші очікування справдилися перенести стікер до напису «Фініш», або розмістити його вздовж дороги, якщо вам необхідно над чимось подумати або є якісь невирішені питання.

Обговорення:

- Яке пізнавальне навантаження для вас мав семінар-тренінг?
- Як і що ви зможете використати у своїй практичній професійній діяльності?

Прощання:

Бажаю, щоб у вас все завжди було добре, щоб ваші діти жили в злагоді та розумінні.